

(W422/12)

Vijf kisten staan op 10 november 1922 opgesteld in de wachtzaal van eerste klas, voor de gelegenheid ingericht als rouwkapel.

De kisten van de vier 'overige' onbekende soldaten worden aan het station van Brugge op kanonaffuiten geplaatst.

Nog onbekender dan de onbekende soldaat

BRUGGE ► Met veel eerbied zal op dinsdag 11 november, de Dag van de Wapenstilstand, opnieuw hulde gebracht worden aan het graf van de onbekende soldaat in Brussel. Bij het aanduiden van die mysterieuze oorlogsheld speelde Brugge een absolute hoofdrol. Niet alleen vond de aanduiding plaats in het Brugse station, het was bovendien een Assebroekse oorlogsblinde die uit vijf kisten de uiteindelijke onbekende soldaat mocht aanwijzen. Maar wat gebeurde er met de vier anderen? Op zoek naar de vier strijders die nog onbekender zijn dan de onbekende soldaat.

De ene onbekende soldaat is de andere niet. Links herkennen we het graf van de echte onbekende soldaat, onderaan de zandgraven van de vier anderen. (Foto's Belga/Tom)

DOOR OLIVIER NEESE • Na Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, de VS en Italië beslist de Belgische regering in 1922 om ook een onbekende soldaat aan te duiden. Dat stoffelijk overschot zal worden begraven aan de voet van de Congresszuil in Brussel, het door Jozef Poelaert ontworpen monument dat verwijst naar het ontstaan van België. Als eerbetoon aan allen die sneuvelden voor het vaderland. Om te vermijden dat de identiteit ooit bekend zou raken, wordt een bijzondere procedure bedacht. *Op vijf begraafplaatsen, waar het Belgische leger zware slag had geleverd, wordt er telkens één willekeurige kist opgegraven met het stoffelijk overschot van een ongeïdentificeerde militair, van wie zelfs de rang en graad onbekend zijn. Al deze kisten worden naar het station van Brugge gebracht, waarna een blinde oud-strijder één kist zal aantikken. En die zal de onbekende soldaat zijn, luidt de procedure, die op 10 november 1922 uitgevoerd moet worden.*

WACHTZAAL ALS ROUWKAPEL

Die vrijdagmorgen staan verscheidene afgevaardigden van de militaire overheden op het peron van het Brugse station op 't Zand. Stil turen ze naar de sporen, waar in de verte een trein uit De Panne nadert. Aan boord bevinden zich vijf lijkkasten: uit Luik, Namen, Antwerpen, het slagveld aan de IJzer en de zone van het bevrijdingsoffensief in Vlaanderen. Om 9.15 uur weergalmt het piepende geluid van de stoppende trein. Onder klaoengenschal dragen invalide oorlogsveteranen de vijf kisten naar de wachtzaal van eerste klas, die als rouwkapel ingericht is. Tientallen oorlogsverminkten houden binnen de wacht, buiten staan gewapende troepen. Iedereen met naam en faam van de militaire en burgerlijke overheden trekt naar de Sint-Salvatorskathedraal, waar om 10 uur een lijkdienst voor alle gesneuvelde soldaten plaatsvindt.

VIERDE KIST VAN LINKS

Omstreeks 16 uur stopt een wagen aan de woning van oorlogsblinde Renold Raymond Haesebrouck. De Assebroeknaar, die het zicht verloor tijdens gevechten rond Diksmuide, is verkozen

(W422/13)

Foto's Stadsarchief Brugge/www.beeldbankbrugge.be

Langs de Katelijnepoortbrug worden de kisten naar de militaire begraafplaats in Assebroek gebracht.

Tussen de overheden en genodigden staat ook Renold Haesebrouck, die de onbekende soldaat heeft aangeduid, aan de graven.

De vier kisten worden stipt om 11 uur in de grond gelaten op de militaire begraafplaats in Assebroek.

om de onbekende soldaat aan te wijzen. Om 16.31 uur stipt verwelkomt minister van Landsverdediging Albert Devèze hem in het Brugse station en begeleidt hem vervolgens naar de geïmproviseerde rouwkapel met de vijf acajou kisten. Een voor een raakt Haesebrouck de kisten aan, neemt in het midden plaats en zegt: *de vierde kist van links bevat het stoffelijk overschot van de onbekende soldaat van België, meneer de minister*, terwijl hij met zijn witte stok de kist aanwijst. Geen toevallige keuze. De vierde kist staat voor hem symbool voor de vier groepen – eerste lanciers, eerste divisie, eerste eskadron en eerste sectie – waartoe hij behoorde. Nadat hij een lauwerkroon op de kist legt, krijgt het volk de kans om vanuit een open deur de kisten te groeten. De gang, aangekleed met laurierkransen, blijkt veel te klein te zijn.

ACHT OORLOGSINVALIDEN

Minister van Landsverdediging Devèze brengt op zaterdagmorgen omstreeks 7.40 een lange militaire groet aan de vijf kisten. Acht oorlogsinvaliden – vier van wie de linkerarm en vier van wie de rechterarm geamputeerd moest worden – dragen de kist van dé onbekende soldaat naar buiten, onder de op klaroen gespeelde veldmars en Brabançonne. Eerst wordt de kist in de foergon geplaatst, daarna stappen de vertegenwoordigers van de verschillende overheden op. Wanneer de trein zich in beweging zet, wordt het nationale volkslied gespeeld, traag en op gedempte toon. Als de trein Brugge verlaat, weerklinkt de zegeklok.

In alle stations op het traject tussen Brugge en Brussel hangt de tricolore halfstok en staan de perrons vol. Als de trein passeert, nemen de mannen hun hoofddekse af. Op een veld staken landbouwers even hun ploegwerk om met neergebogen hoofd en hun *klak* in hun samengevouwen handen hun respect te tonen.

KONING ALBERT I

Omstreeks 9.50 uur komt de trein aan in het Brusselse Noordstation. De acht oorlogsinvaliden dragen de kist naar een rouwkapel, onder een erehaag van de 70 regimentsvlaggen. Halfweg wordt er halt gehouden en somt een mannestem de namen van de dorpen en steden op *van de heldhaftige veldslagen, waar de Belgische soldaat zich met roem overlaadde, 't zij zegevierend uit den strijd kwam, 't zij met eere sneuvelde*.

In de rouwkapel, waar de hoogste machten van het land en ouders van vermiste soldaten staan, stappen om 10.10 uur koning Albert I, met stormhelm en degen, en prins Leopold binnen. Ze buigen voor de kist en blijven daarna geruime tijd met de hand aan de helm staan. Daarna wordt de stoet – met de kist van de onbekende soldaat op een kanonaffuit – gevormd, die om 11.05 uur aan de met tricolore draperieën omstrengelde Congresskolom verschijnt. Tussen de twee grote bronzen leeuwen is een put gedol-

Geen plan, register of boek verwijst naar de graven van de vier 'overige' onbekende soldaten

Op 11 november, de Dag van de Wapenstilstand, wordt het einde van de Eerste Wereldoorlog herdacht. Tijdens deze wettelijke feestdag wordt onder meer door de koning hulde gebracht aan het Graf van de onbekende soldaat.

ven. Voor de eigenlijke begrafenis hecht de koning de hoogste militaire medailles op de Belgische vlag op de kist. De generaals van alle geallieerde legers volgen zijn voorbeeld. Op drie plaatsen in Brussel weerklinken kanonschoten en in het Park van Brussel wordt een ballon van vijf kubieke meter, met daaraan de Belgische vlag, opgelaten. Om 11.25 uur stipt stoppen alle klaroenen voor een minuut stilte. Een indrukwekkend moment, want ook het verkeer staat één minuut stil. Zelfs in koffiehuisen staan de mensen op. Na de minuut stilte laten enkele mannen met touwen de kist in de kelder zakken. Daarop wordt een steen geplaatst, met bronzen plaat. Lang kan de tekst – *1914-1918. Hier rust een Onbekende Soldaat, voor 't Vaderland gesneuveld* – niet gelezen worden, want die verdwijnt meteen onder een berg bloemen. Eerst van prominenten, daarna van families, die tot 's avonds laat aanschuiven.

VIER ZANDGRAVEN

Maar wat gebeurde er intussen met de andere vier onbekende soldaten? Wij gingen op zoek naar hun laatste rustplaats. We keren terug naar 11 november 1922. Op het moment dat de kist van dé onbekende soldaat in Brussel aankomt, vindt in Brugge een kleine ceremonie plaats voor de vier *overige* onbekende soldaten. Daarna worden de vier kisten op kanonaffuiten naar de militaire begraafplaats in Assebroek gebracht. Langs het parcours branden alle straatlantaarns, die voor de gelegenheid in een rouwfloers gewikkeld zijn. Her en der hangen Belgische vlaggen halfstok, langs de kant staan scholen en verenigingen rijendik. En ook al regent het, alle mannen houden hun hoofddekse in de hand. De aardeweg aan de noordkant van het kerkhof staat vol burgers. Naast de vier graven staan – omwille van plaatsgebrek – enkel de overheden en enkele genodigden, onder wie... Renold Haesebrouck. Hij verkoos de begrafenis van de vier onbekende soldaten in Brugge boven die van de onbekende soldaat in Brussel. Om 11 uur stipt worden de kisten naar beneden gelaten. Er klinken twee kanonschoten. Het leven – of toch waar de schoten gehoord worden – valt voor één minuut stil. De treinen, trams en wagens zetten hun motor uit, tot wanneer alle klokken van de stad om 11.01 uur luiden. Geen plan of register beschrijft waar de graven van de vier *overige* onbekende soldaten zich bevinden. Na een dagenlange detailstudie van de beelden én de begraafplaats vonden we toch de plek terug: vier doodgewone zandgraven – twee aan twee, gescheiden door een graspad –, met een sobere *kapstok* in Doornikse steen als grafteken. Daarop staat: *Onbekend, militair, stierf voor België*. Voor hen geen zuil met leeuwen, eeuwige vlam en koninklijke groet. Aan elke zerk leggen we een roos. Voor de onbekendste soldaten. Maar daarom niet minder belangrijk.

Foto Tom

Waarom Renold Haesebrouck ?

ASSEBROEK Renold Haesebrouck – Raymond genoemd – werd geboren op 5 oktober 1892 in Sint-Michiels, als oudste uit een gezin van acht kinderen. Hij begon te werken bij Jagers, het latere Brugeoise/Bombardier, maar werd op 1 oktober 1912 ingelijfd als soldaat bij de lansiers in Beverlo. Enkele maanden voor het einde van zijn legerdienst brak de oorlog uit. Op 24 oktober 1917 verkende hij met zijn patrouille de vijandelijke stellingen in Diksmuide. In de daaropvolgende strijd doorboorden granaatscherven zijn ogen. De dokters zouden uiteindelijk 42 scherven bij hem verwijderen. Eén scherf lieten ze in zijn hoofd zitten omdat het te riskant was om die weg te nemen. Tot eind 1918 verbleef hij in het militair hospitaal, in de registers van het Nationaal Verbond van Oorlogsinvaliden staat hij ingeschreven als nummer 1. Na de bevrijding trouwde Raymond met Clara Van de Cayzele. Hij woonde in de Wantestraat in Assebroek, in een huis dat hij volgens sommige bronnen had gekregen van koningin Elisabeth. Hij onderhield geruime tijd contact met de koningin en had een zeer sterke band met het koningshuis. Waarom raakte nooit bekend, maar volgens sommigen zou hij zich in de loopgraven op koning Albert I hebben gegooid toen er plots geschoten werd tijdens een van zijn bezoeken. Die band zou er ook voor gezorgd hebben dat hij de onbekende soldaat mocht aanduiden, wat op zijn grafsteen (zie foto) vermeld staat: *Op 10 november 1922 heeft hij de onbekende soldaat aangeduid*. Renold Haesebrouck, die op 25 augustus 1951 in Assebroek overleed, werd begraven in Oostkamp, nabij zijn ouders. Zijn laatste wens. Zijn archief schonk de familie in juli 2013 aan de stad Brugge. (ON)